

14.10.2025

Invalidiliiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä valtion talousarvioksi 2026 (HE 99/2025 vp)

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto esittää oheiset huomiot valtion talousarvioesitystä 2026 koskien. Lisäksi liitto toteaa, että YK:n vammaiskomitea on antanut elokuussa 2025 Suomelle useita suosituksia YK:n vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa koskien. Tässä lausunnossa tuodaan näitä suosituksia (virallisia käännöksiä ei vielä ole saatavilla) esiin siltä osin kuin ne liittyvät lausunnossa käsiteltyihin aiheisiin.

Invalidiliitto muistuttaa, että niin **vammaispalvelujen** piirissä olevalta jäsenistöltämme kuin vammaispalveluissa työskenteleviltä sosiaalihuollon ammattilaisiltakin saatujen tietojen mukaan hyvinvointialueilla on liian vähän resursseja suhteessa tarpeisiin, eli osa ihmisistä jää ilman tarvitsemiaan palveluita tai saa niitä liian vähän suhteessa yksilöllisiin tarpeisiinsa. Kentältä kuuluu myös viestiä, jonka mukaan ihmisiä siirretään ilman asianmukaista kuulemismenettelyä vammaispalvelulain piiristä sosiaalihuoltolain palvelujen piiriin tilanteissa, joissa ihmisen elämäntilanteessa ei ole tapahtunut muutoksia. Näin ollen Invalidiliitto ei hyväksy StV:n käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen (92/2025 vp) liittyvää 20,2 miljoonan euron leikkausta (budjettiesitykseen kirjattu nettovaikutus -13,8 miljoonaa euroa momentilla 28.89.31) vaan esittää, että resursseja vammaispalveluihin ennemmin lisätään kuin vähennetään.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että Suomi

- varmistaa, että hyvinvointialueiden rahoitus mahdollistaa vammaisoikeuksien toteutumisen yleissopimuksen mukaisesti
- koordinoi keskus-, alue- ja paikallishallinnon tasoja sekä Ahvenanmaata varmistaakseen yleissopimuksen johdonmukaisen noudattamisen koko maassa, esimerkiksi järjestettäessä vammaispalveluja hyvinvointialueilla
- kehittää vammaisten ihmisten kotiin saatavilla olevia palveluita tavalla, joka kunnioittaa itseohjautuvuutta ja yksilöllistä määräysvaltaa, ei aseta palveluille ikärajoituksia tai palvelumaksuja, varmistaa yhdenvertaisuuden sekä hyvinvointialueiden välillä, että yhdenvertaisuuden vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja saavien vammaisten henkilöiden välillä”.

Invalidiliitto ei kannata **perustoimeentulotuen** tason leikkauksia, sanktioiden kiristystä eikä **työttömyysturvan** seuraamusjärjestelmän muutoksia. Työttömistä jopa kolmanneksella on

14.10.2025

jokin työkykyä häiritsevä vamma tai sairaus. Näitä henkilöitä ei auta se, että sosiaaliturvaetuuksia heikennetään ja sanktioita kiristetään. Monen fyysisesti vammaisen ihmisen on mahdotonta ottaa vastaa kokopäivätyötä toimintakyvyn rajallisuuden vuoksi. Sanktioiden kiristytessä tätä kuitenkin edellytetään sosiaaliturvan saamiseksi. Velvoitteiden valvominen aiheuttaa turhaa työtä viranomaiselle eikä auta palveluita ja tukea tarvitsevaa henkilöä eteenpäin tilanteessaan. Ja kuten SOSTE ry:n lausunnossa todetaan: ”Jos töitä ei löydy ja palveluita ei ole tarjolla, on työssäolovelvoitetta vaikeaa täyttää. Toimeentulotuen varassa oleva ihminen saa näin lisäksi perusosan alennuksen kuudeksi kuukaudeksi. Tämä on varsin julma sanktio, kun tiedetään, että toimeentulotuen varassa on paljon ihmisiä, joilla on heikko työ- ja toimintakyky.”

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että Suomi

- kompensoisi jo tehtyjä vammaisten ihmisten palveluita ja sosiaaliturvaa heikentäviä päätöksiä ja ettei Suomi enää tee heikennyspäätöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön **erikoistumiskoulutukseen** kohdistuva 15 miljoonan euron leikkaus heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta. Fyysisesti vammaisten ja harvinaissairaiden ihmisten yksilöllisten palvelujen saanti vaarantuu, mikäli sote-henkilöstöllä ei ole erityisosaamista. Sosiaalityöstä puuttuu vammaissosiaalityön erikoistumiskoulutus ja leikkausten sijaan tulisi kohdentaa rahoitusta sen käynnistämiseen.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että Suomi

- laajentaa terveydenhuollon ammattilaisten koulutusta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Turvakotitoiminnan rahoitukseen ehdotetaan noin 3,5 miljoonan euroa lisäystä ”turvapaikkaverkoston ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi”. Invalidiliitto pitää tärkeänä, että kehittämistyössä parannetaan turvakotien esteettömyyttä, jotta turvakoteihin hakeutuminen on yhdenvertaisesti mahdollista myös fyysisesti vammaisille ja toimintaesteisille henkilöille.

YK:n vammaiskomitea suosittelee, että Suomi varmistaa, että

- kaikki sen väkivallan ehkäisyyn liittyvät strategiat ja ohjelmat ovat vammaisystävällisiä
- kaikki tukipalvelut ja turvakodit ovat saavutettavissa
- kehitetään kapasiteettia tunnistaa ja vastata erityisiin hyväksikäytön, väkivallan ja kaltoinkohtelun muotoihin, joita vammaiset henkilöt, mukaan lukien vammaiset naiset ja tytöt, kokevat.

Talousarvioesityksen mukaan **sosiaali- ja terveysjärjestöjen** valtionavustukset alenevat 35,5 miljoonaa euroa vuonna 2026 (noin 12 % kuluvan vuoden valtionavustusten tasosta). Esityksen mukaan valtionavustuksia jaetaan ensi vuonna sote-järjestöille 268,6 miljoonaa euroa (30 % vähemmän kuin vuonna 2024). Tänä ja ensi vuonna sote-järjestöjen valtionavustuksiin kohdentuvan 115 miljoonan euron leikkauksen lisäksi hallitus aikoo leikata 25 miljoonaa euroa lisää vuonna 2027. Invalidiliitto yhtyy SOSTE ry:n esitykseen, että

14.10.2025

vuosille 2026 ja 2027 kaavaillut avustusleikkaukset perutaan, jotta järjestöjen tekemä kustannustehokas ja ennaltaehkäisevä työ ei romutu täysin. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt tekevät tärkeää työtä ruohonjuuritasolla auttaessaan hyvin monenlaisia ihmisryhmiä ja puolustaessaan esimerkiksi fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten ihmisoikeuksia ja mahdollisuutta YK:n vammaissopimuksen mukaiseen osallisuuteen yhteiskunnassa.

YK:n vammaiskomitea

- suosittelee, että Suomen on turvattava vammaisjärjestöille riittävä rahoitus, jotta ne voivat osallistua täysimääräisesti vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoon.
- on huolissaan vammaisten ihmisten oikeussuojan saatavuudesta ja suosittelee, että vammaisjärjestöille annetaan riittävästi resursseja ja rahoitusta, jotta ne voivat tarjota vammaisille henkilöille oikeudellista neuvontaa ja edunvalvontaa sekä osallistua oikeus- ja hallintohenkilöstölle suunnatun koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Lopuksi Invalidiliitto toteaa, että kaikkeen budjettivalmisteluun tulisi tehdä **vammaisvaikutusten arviointi**. Monet vammaiset ihmiset ovat pienituloisia ja elävät sosiaaliturvaetuuksien ja julkisten palvelujen varassa, jolloin leikkaukset erilaisiin etuuksiin ja palveluihin voivat aiheuttaa kohtalokkaita kielteisiä seurauksia heidän mahdollisuuksiinsa elää ihmisarvoista itsenäistä elämää.

Helsingissä 14.10.2025

Invalidiliitto ry

Janne Juvakka

toimitusjohtaja

Laura Andersson

yhteiskuntasuhdejohtaja